

Deltacommissaris

Nationaal Deltaprogramma

Tweede herijking

Syntheserapport
Waterveiligheid

Wij werken aan een klimaatbestendig Nederland

Syntheserapport
Waterveiligheid

Nationaal Deltaprogramma
Tweede herijking

1 Inleiding

In de periode tot en met medio 2026 is de tweede zesjaarlijkse herijking van het Deltaprogramma uitgevoerd. Het Deltaprogramma 2015, het Deltaprogramma 2021 (met de resultaten van de eerste herijking) en de tussenliggende Deltaprogramma's vormen hiervoor de basis.

De uitkomsten van de tweede herijking worden vastgelegd in het Deltaprogramma 2027. Vervolgens kan de beleidsmatige borging van de resultaten plaatsvinden, zoals in het Nationaal Waterprogramma 2028-2033, de Nota Ruimte, en in de omgevingsvisies, -plannen en -programma's van provincies, waterschappen en gemeenten én in een eventuele actualisatie van de Bestuursovereenkomst van het Deltaprogramma.

De Deltabeslissing waterveiligheid en de beslissing zand wijken af van de overige Deltabeslissingen omdat deze inmiddels staand beleid zijn en vastgelegd in wet- en regelgeving. Deze kent zijn eigen vastgelegde evaluatiemomenten. Tenslotte is de vraag over de houdbaarheid van de huidige strategie ook een hoofdvraag van het kennisprogramma Zeespiegelstijging waarvan de conclusies recent zijn opgeleverd (juni 2026). Het kennisprogramma heeft verschillende aspecten uitgebreid onderzocht. Er is, op basis van de uitgevoerde evaluaties, geen aanleiding gevonden om de doelstellingen van het beleid zoals weergegeven in de deltabeslissingen, danwel de hieruit volgende wet- en regelgeving, te herzien. Deze conclusie is ook te lezen in het Deltaprogramma 2027. Dit achtergronddocument is te lezen als een aanvulling op de beknopte tekst in het Deltaprogramma 2027. Voor verdere analyses verwijzen we naar de onderliggende studies en evaluaties.

Dit Syntheserapport bevat achtereenvolgens:

1. Een puntsgewijze beschrijving van het waterveiligheidsbeleid inclusief zand (kustlijnzorg)
2. Puntsgewijze behandeling van evaluaties en bevindingen
3. Voorstel voor herijking deltabeslissing Waterveiligheid en de beslissing Zand.
4. Aandachtspunten bij uitvoering van het waterveiligheidsbeleid tot 2050.
5. Ontwikkelagenda voor de lange termijn (na 2050).
6. De tekst uit het Deltaprogramma 2027, H4 Waterveiligheid met aanvullende voetnoten.

2 Het waterveiligheidsbeleid inclusief zand (kustlijnzorg)

De deltabeslissing Waterveiligheid is juridisch vastgelegd via de wijziging van de Waterwet in 2017. Vanaf 1 januari 2024 is de Waterwet opgegaan in de Omgevingswet en de onderliggende AmvB's (zoals het Besluit kwaliteit leefomgeving). De normen zijn hierin als omgevingswaarden opgenomen.

Het waterveiligheidsbeleid werkt, beknopt samengevat, als volgt.

- Door de lage ligging is Nederland kwetsbaar voor overstromingen, met potentieel veel slachtoffers en miljarden euro's aan schade. Het waterveiligheidsbeleid richt zich op het beheersen van de risico's van overstromingen. Hiervoor zijn primaire keringen (dijken, dammen, duinen) aangewezen, waaraan eisen gesteld worden in de Omgevingswet; zogenaamde omgevingswaarden.
- Wettelijk is afgesproken dat iedere twaalf jaar wordt gezien of aanpassing van de normering voor de primaire keringen nodig is. De toetsing van de onderliggende aannames maakt deel uit van de evaluatie van de Waterwet.
- Primaire keringen worden minimaal 1x per 12 jaar beoordeeld in een Landelijke Beoordelingsronde (LBO). Hierin wordt rekening gehouden met veranderende omstandigheden en inzichten. Als keringen niet voldoen moeten maatregelen worden genomen. Dit zal in veel gevallen een versterking zijn met een beoogde levensduur van typisch 50 jaar. Eens in de 25-50 jaar wordt er gekeken of de eisen (omgevingswaarden) moeten worden aangepast. Hiermee hebben we een adaptief beleid waarin rekening wordt gehouden met veranderingen.
- Er wordt gewerkt aan het voldoen aan de omgevingswaarden: iedereen achter een primaire kering heeft uiterlijk op 1 januari 2050 ten minste het basisbeschermingsniveau (een maximale kans op overlijden door een overstroming van 1:100.000 per jaar). Daar waar grote groepen slachtoffers kunnen vallen en/of substantiële economische schade kan optreden is de norm strenger. Bij het bepalen van de normen zijn de verwachte sociaaleconomische ontwikkelingen (o.a. toename van het aantal inwoners en groei van de economie) tot 2050 meegenomen.
- De eisen vertalen zich door in dagelijks beheer en onderhoud (zorgplicht), periodieke beoordelingen en versterking. Versterkingen van primaire keringen in beheer van de waterschappen (i.c. de uitvoering van het waterveiligheidsbeleid) vinden plaats via het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).
- In de alliantie tussen Rijk en de waterschappen wordt continu gewerkt aan de doorontwikkeling en verbetering van het HWBP om het doelmatig en effectief te houden.
- Ook in de periode na 2050 zullen de waterkeringen aangepakt moeten blijven worden, om te blijven voldoen aan veranderende omstandigheden waaronder

zeespiegelstijging, bodemdaling, sociaaleconomische ontwikkelingen en samenhang met andere risico's (regionale watersystemen en/of wateroverlast). Dit werkt ook al door in de versterkingen van nu omdat er veelal wordt ontworpen voor 50 of 100 jaar vooruit.

Zand

- 'Zacht waar het kan, hard waar het moet' blijft het uitgangspunt bij het op orde houden van de kustveiligheid. Dit gebeurt door zandsuppleties in het kustfundament. Door de omvang van de zandsuppleties indien nodig te vergroten, blijft het kustfundament duurzaam in evenwicht met de zeespiegelstijging. Voor het kunnen blijven voldoen aan de doelstelling is het nodig om de reserveringszone voor zandwinning te vergroten.
- Het op orde houden van de basiskustlijn helpt ook bij de instandhouding van de duinwaterkeringen langs de kust. Hierdoor zijn versterkingen van deze waterkeringen op minder plaatsen én minder snel nodig. Het voordeel van zandsuppleties is verder dat ze aansluiten bij de natuurlijke processen. Ook kunnen ze flexibel worden aangepast als de zeespiegel sneller of minder snel stijgt.
- De beslissing Zand wordt onderdeel van het Deltaprogramma Waterveiligheid. De voorkeursstrategie Kust en het Deltaprogramma Kust in de huidige vorm worden met de herijking beëindigd. De nieuwe integrale voorkeursstrategie voor de kustgebieden wordt opgepakt in de Deltaprogramma's Waddengebied, Zuidwestelijke Delta en Hollandse Kust. De beslissing Zand en de Deltabeslissing Waterveiligheid zijn hiervoor vanuit het belang van waterveiligheid kaderstellend.

Deltabeslissing Waterveiligheid (DP2021)

Uiterlijk in 2050 heeft iedereen in Nederland achter een primaire kering ten minste een beschermingsniveau van 10^{-5} (kans op overlijden door een overstroming is niet groter dan 1:100.000 per jaar).

Het doel is dat alle primaire keringen in 2050 aan de normen voldoen.

De programmering van maatregelen in het Deltaplan Waterveiligheid vindt plaats in overleg met de betrokken overheden, waarbij het veiligheidsrisico de basis voor de prioritering vormt. De maatregelen voor waterveiligheid krijgen waar mogelijk een integrale uitvoering, rekening houdend met gebiedsontwikkelingen, waarbij een tijdige aanpak van het veiligheidsrisico altijd randvoorwaarde is.

Beslissing Zand (DP2021)

- 'Zacht waar het kan, hard waar het moet' blijft het uitgangspunt bij het op orde houden van de kust- veiligheid, door zandsuppleties uit te voeren in het kustfundament.
- De zandbalans van het zandige systeem blijft op orde en het kustfundament blijft duurzaam in evenwicht met de zeespiegelstijging door de omvang van de zandsuppleties zo nodig te vergroten. De zandsuppleties dragen bij aan het handhaven van de kustlijn en zoveel mogelijk ook aan lokale en regionale doelen voor een economisch sterke en aantrekkelijke kust.
- Beschikbaarheid van een afdoende strategische zandvoorraad op de Noordzee is essentieel voor het onderhoud en behoud van de waterveiligheid van de kust door middel van zandsuppleties, ook bij een stijgende zeespiegel.

3 Evaluaties en bevindingen

In de Waterwet is een evaluatiebepaling opgenomen voor zowel de waterveiligheid zelf als voor de vastgestelde waterveiligheidsnormen. Ook de subsidieregeling Hoogwaterbeschermingsprogramma is geevalueerd. Op 15 januari 2025 is over deze diverse evaluaties gerapporteerd aan de Kamer¹. De in dit verband belangrijkste bevindingen zijn:

- Uit de evaluatie van de normen die per kamerbrief op 15 januari 2025 is gepubliceerd blijkt dat er voor het grootste deel van de 215 (niet voorliggende) dijktrajecten geen aanleiding is om de hoogte van de normen aan te passen. Bij (een aantal) dijktrajecten op de Waddeneilanden, Maasvallei en twee trajecten langs de Hollandse IJssel en Waal is er aanleiding om de normen aan te passen.
- Naar aanleiding van de LBO1 (periode tot 2023) is een globale inschatting gemaakt van de opgave tot 2050 die in 2024 is aangescherpt. De verwachte resterende versterkingsopgave tot 2050 is ca. 1.400 kilometer.
- De kosten voor het HWBP stijgen en daarnaast blijft het tempo van de versterkingen achter, bijvoorbeeld door toenemende complexiteit door samenloop met andere programma's en ambities) en de afhankelijkheid van stikstofregulering. Hierdoor kan het halen van 2050 onder druk komen te staan.
- In 2024 en 2025 is gewerkt aan de herijking van het HWBP. Dit heeft in juni 2025 geleid tot concept bestuurlijke afspraken. Deze afspraken zijn december jl. bestuurlijk bekrachtigd door de Alliantiepartners en richten zich op vier thema's: een gezamenlijke strategie voor programmering en middelen, sterkere regie op programmaniveau, duidelijke afspraken aan de voorkant van projecten en een betere verdeling van risico's en doelmatigheidsprikkels. Daarmee ontstaat een toekomstbestendige aanpak die zorgt voor stabiliteit in de programmering, betere benutting van kennis en middelen en meer zekerheid voor uitvoerende partijen.
- Een belangrijk nieuw inzicht uit het kennisprogramma Zeespiegelstijging² is dat de zandbehoefte voor de kustlijn zorg op de lange termijn mogelijk de beschikbaarheid van economisch winbaar zand op de Noordzee overstijgt. Een mogelijk gevolg is dat er al voor 2100 een tekort aan winbaar zand optreedt in de huidige reserveringszone voor zandwinning. *De snelheid waarin dit zal optreden is sterk afhankelijk van de*

¹ Kamerstukken 2025 nr 32698-90

² Op [5 juni 2023](#) ontving de Kamer de eerste resultaten van onderzoek naar de houdbaarheid van de huidige strategie voor waterveiligheid en zoetwaterbeschikbaarheid. Op [7 november 2023](#) is een overzicht hiervan in de Tussenbalans Kennisprogramma Zeespiegelstijging gepubliceerd. Van het rapport Ruimte voor zeespiegelstijging met een overzicht van drie lange termijn denkrichtingen (4 maart 2024) is op [13 november 2025](#) is een heruitgave [Ruimte voor zeespiegelstijging 2](#) aangeboden, inclusief de denkrichting Meegroeien. De onderbouwing bij het einddocument en onderliggende onderzoeken worden in juni gepubliceerd op de website van het kennisprogramma [Kennisprogramma Zeespiegelstijging | Deltaprogramma](#)

mate van zeespiegelstijging en de mate waarin andere bronnen voor vraag naar zand uit zee zullen toenemen.

- Vanwege deze onzekerheid staat er in de Kamerbrief Water en Bodem Sturend (Kamerstuk 27625-692) dat kustuitbreiding vooralsnog niet is toegestaan. Voor kustveiligheid is kustuitbreiding geen noodzaak; het kan het zelfs nadelig uitpakken door een toename van de onderhoudsinspanning.

Deze bevindingen leiden tot aanpassingen *binnen* de waterveiligheidssystematiek (bijvoorbeeld andere omgevingswaarden voor waterveiligheidsnormen voor primaire keringen), maar niet tot aanpassingen *van* de waterveiligheidssystematiek. Er is dan ook geen aanleiding gevonden om de deltabeslissing aan te passen.

4 Voorstel herijking deltabeslissing Waterveiligheid en beslissing Zand

Er is, op basis van de uitgevoerde evaluaties, geen aanleiding gevonden om de doelstellingen van het beleid te herzien. Omdat het gaat om staand beleid is een ‘herijking’ van de beslissing niet aan de orde. De deltabeslissing Waterveiligheid en de beslissing Zand zijn daarmee beide ‘houdbaar’ tot 2050. Er is gekeken of er aandachtspunten zijn voor het beleid.

4.1 Waterveiligheid

- In het kader van diverse programma's en ook met het oog op vervanging van de kunstwerken zoals de Maeslantkering is en wordt gekeken of er t.b.v. de waterveiligheid (Grote) ‘systeemkeuzes’ moeten worden gemaakt in het hoofdwatersysteem en daarbuiten t.b.v. waterveiligheid. Deze keuzes komen ook terug in de regioprogramma's.
- In het BO Water is in december 2024 afgesproken om de reserveringszones voor toekomstige dijkversterkingen te actualiseren, met een blik op honderd (rivieren) of tweehonderd (kust) jaar vooruit. Binnen het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 wordt momenteel de toekomstige ruimtevraag in beeld gebracht.

4.2 Beslissing Zand

Zandsuppleties zorgen voor behoud van de huidige kustlijn (korte termijn doel) en voeden het kustfundament zodat de stijging van de zeespiegel wordt bijgehouden (lange termijn doel). Ten opzichte van de formulering van de beslissing Zand in DP2021 zijn alleen de verwijzingen naar de uitvoerings- en kennisprogramma's verwijderd omdat deze zijn afgelopen:

- Het Nationaal Kader Kust was een beleidsmatig kader voor het integraal beheer en de ontwikkeling van de Nederlandse kust. Het kader heeft geen zelfstandige juridische status meer, maar is opgegaan in het Nationaal Waterplan en vervolgens het Nationaal Waterprogramma. De inhoudelijke uitgangspunten zijn thans geborgd via het Nationaal Waterprogramma, het Programma Noordzee en de kustvoorkeursstrategie binnen het Deltaprogramma.
- Kustgenese 2.0 was een kennis- en onderzoeksprogramma (2015–2021) ter onderbouwing van het langetermijnkustbeleid, voortkomend uit de Beslissing Zand van het Deltaprogramma. Het programma had geen zelfstandige juridische status. De resultaten zijn verwerkt in het Nationaal Waterprogramma en de kustvoorkeursstrategie. Het kustonderzoek is thans ondergebracht in het Kennisprogramma Zeespiegelstijging en het Onderzoeksprogramma Zandige Kust

van Rijkswaterstaat. Over de resultaten van Kustgenese 2.0 is de Kamer geïnformeerd³.

De beschikbaarheid van een afdoende strategische zandvoorraad op de Noordzee is essentieel voor het onderhoud en behoud van de waterveiligheid van de kust door middel van zandsuppleties, ook bij een stijgende zeespiegel. Zandwingebieden zijn vastgelegd in Programma Noordzee. In de partiele herziening hiervan is de uitbreiding naar 14 Nm opgenomen en onderbouwd (tekst uit ontwerp): *“Om voorraden te borgen als nationaal belang voor waterveiligheid, is het van belang additionele ruimte voor zandwinning te reserveren, zandvoorraden beter te benutten bijvoorbeeld door structureel dieper te winnen en de zandwinstrategie te herijken. Daarom is in de Partiele Herziening van het Programma Noordzee 2022-2027 de reserveringszone voor zandwinning zeewaarts uitgebreid met 2 NM van 12 NM naar 14 NM uit de kust.”*

Hierop kan worden aangevuld dat kustuitbreiding voor andere doelen dan waterveiligheid vooralsnog niet is toegestaan, zodat de beschikbare voorraden winbaar zand op de Noordzee behouden blijven voor de kustlijnzorg. De beleidsbrief Water en bodem sturend (2022) benoemt deze structurerende keuze. De verwachte zandbehoefte en de zandbeschikbaarheid is onderzocht in het kennisprogramma Zeespiegelstijging en is input voor de actualisatie van het Programma Noordzee 2028-2033.

³ Kamerstuk 27 625 nr. 557

5 Ontwikkelagenda: lange termijn waterveiligheid

Met de conclusie dat er momenteel geen aanleiding is om het waterveiligheidsbeleid of de hieraan ten grondslag liggende deltabeslissing te herzien wordt vanzelfsprekend geen conclusie getrokken voor de eeuwigheid. Op de lange termijn zien we toenemende uitdagingen voor na 2050. Voor de lange termijn waterveiligheid worden verkenningen en analyses uitgevoerd in de periode 2028–2033, als opmaat naar eventuele strategische systeemkeuzes voor het op voldoende veilige manier beschermen van Nederland na 2050 tegen overstromingen en de samenhang in opgaven (zeespiegelstijging, rivierenafvoeren, samenhang riviersystemen, wateroverlast).

De komende periode worden gezamenlijk stappen gezet voor agendering van lange termijn aanpak waterveiligheid na 2050. Over decennia, afhankelijk van zeespiegelstijging, komen systeemkeuzes aan de orde. Deze richten zich o.a. op de vervanging van de stormvloedkeringen, de Maeslantkering en Oosterscheldekering. Bij deze vervanging komen ook grote systeemkeuzes aan de orde. Willen we het achterliggende gebied helemaal afsluiten? Of afsluitbaar houden zoals nu? Of helemaal open maken zonder stormvloedkering. De keuze is ingrijpend voor het achterliggende gebied. Wat betekent dat voor de (doorvoer)verbinding met zee? Wat betekent dit voor buitendijks gebied? En wat betekent dit voor ecologie? De keuze voor de gebieden achter de Maeslantkering en Oosterscheldekering hoeft nu nog niet gemaakt te worden.

Tegelijkertijd zijn er nu ook veel projecten en ontwikkelingen gaande, zoals bijvoorbeeld dijkversterkingen. Daarom wordt er gewerkt aan een aanpak perspectief voor het gebied hoe in de verschillende projecten zo goed mogelijk rekening gehouden kan worden met de onzekerheid voor de lange termijn. Dit doen we in het HWBP bijvoorbeeld met een adaptiviteitstoets voor dijkversterkingen, waarin de aanpasbaarheid en uitbreidbaarheid van een project wordt verkend.

Of deze lange termijn ontwikkelingen alleen leiden tot aangepaste regionale voorkeursstrategieën of ook tot aanpassing van de Deltabeslissing Waterveiligheid is nu nog niet te zeggen.

Kustlijnzorg

Een belangrijk nieuw inzicht uit het Kennisprogramma Zeespiegelstijging is dat de zandbehoefte voor de kustlijnzorg op de lange termijn mogelijk de beschikbaarheid van economisch winbaar zand op de Noordzee overstijgt. Een mogelijk gevolg is dat er al voor 2100 een tekort aan winbaar zand optreedt in de huidige reserveringszone voor zandwinning. Dit is in beeld bij de verantwoordelijke organisaties (Ministerie van IenW en Rijkswaterstaat).

6 Samenvattend: de tekst van DP 2027 met aanvullende voetnoten

6.1 Voorstel herijking

Er is op dit moment geen aanleiding om de doelstellingen of de systematiek te wijzigen. De Deltacommissaris stelt voor om:

- De deltabeslissing Waterveiligheid, zoals opgenomen in beleid, ongewijzigd te handhaven.
- De huidige strategie voor bescherming tegen overstromingen met nadruk op (primaire) keringen voort te zetten.
- In te zetten op versterking van een doelmatige uitvoering van het HWBP.

6.1.1 Deelbeslissing Zand

De deelbeslissing Zand is een fundamenteel onderdeel van het landelijke waterveiligheidsbeleid voor de instandhouding van de kustlijn⁴. Voorheen viel de deelbeslissing onder het Deltaprogramma Kust⁵. Er is op dit moment geen aanleiding om de deelbeslissing Zand te wijzigen. Wel is het zaak om voldoende strategische zandvoorraden te borgen⁶.

De Deltacommissaris stelt voor om:

- De deelbeslissing Zand ongewijzigd te handhaven.
- De deelbeslissing Zand onderdeel te maken van Deltaprogramma Waterveiligheid.
- De deelbeslissing Zand aan te vullen met een expliciete uitspraak over het borgen van voldoende strategische zandvoorraden.

6.2 Toelichting op de herijking

Het waterveiligheidsbeleid is adaptief: normen, beleid en aannames worden periodiek geëvalueerd⁷ en nieuwe inzichten over onder andere zeespiegelstijging⁸ en rivierafvoeren worden verwerkt in beoordelingen en versterkingsopgaven⁹.

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) maakt Nederland veiliger¹⁰. Het huidige waterveiligheidsbeleid is het fundament onder deze aanpak. In 2025 zijn binnen

⁴ Ministerie van I&W / Deltacommissaris, *Achtergronddocument D2: Beslissing Zand*, [Full PDF](#), 16 september 2014.

⁵ [Kust | Deltaprogramma](#)

⁶ Zie [Eindrapport fase 1 Zandige kust: Sedimentbehoefte Nederlands kuststelsel | Deltaprogramma](#) en [Systeemanalyse waterveiligheid Zandige waterkeringen kust - KP ZSS | Deltaprogramma](#)

⁷ Kamerbrief met bijlagen, IENW/BSK-2024/363920

⁸ Op [5 juni 2023](#) ontving de Kamer de eerste resultaten van onderzoek naar de houdbaarheid van de huidige strategie voor waterveiligheid en zoetwaterbeschikbaarheid. Op [7 november 2023](#) is een overzicht hiervan in de Tussenbalans Kennisprogramma Zeespiegelstijging gepubliceerd. Van het rapport [Ruimte voor zeespiegelstijging](#) met een overzicht van drie lange termijn denkrichtingen (4 maart 2024) is op 13 [november 2025](#) is een heruitgave [Ruimte voor zeespiegelstijging 2](#) aangeboden, inclusief de denkrichting Meegroeien. De onderbouwing bij het einddocument en onderliggende onderzoeken zijn in juni gepubliceerd op de website van het kennisprogramma [Kennisprogramma Zeespiegelstijging | Deltaprogramma](#)

⁹ Zie voor procesinformatie bijvoorbeeld [Hydraulische belastingen | Informatiepunt Leefomgeving](#)

¹⁰ [Jaarbericht | Hoogwaterbeschermingsprogramma](#)

de alliantie van Rijk en waterschappen bestuurlijke afspraken gemaakt om het HWBP toekomstbestendiger te maken.¹¹ Deze afspraken richten zich op een gezamenlijke strategie voor programmering en middelen, sterkere regie op programmaniveau, duidelijke afspraken aan de voorkant van projecten en een betere verdeling van risico's en doelmatigheidsprikkels. Hiermee wordt gestuurd op stabiliteit in de programmering, betere benutting van capaciteit en kennis, en een doelmatige inzet van middelen. Bij dijkversterkingen wordt ook expliciet aandacht besteed aan aanpasbaarheid en uitbreidbaarheid, zodat toekomstige aanpassingen mogelijk blijven. Bij de uitvoering wordt waar mogelijk gestuurd op samenhang met andere opgaven, waaronder ruimtelijke ontwikkeling (woningbouw, infrastructuur, energie), natuur en waterkwaliteit, regionale watersystemen en wateroverlast.

Uit de recente evaluatie van de Waterwet blijkt dat er voor het grootste deel van de 237 dijktrajecten geen aanleiding bestaat om de normering aan te passen. Voor een beperkt aantal trajecten (onder andere op de Waddeneilanden, in de Maasvallei en langs delen van de Hollandse IJssel en Waal) is het voornemen aangekondigd om de normering aan te passen volgens de uniforme landelijke normeringssystematiek.¹² De versterkingsopgave tot 2050 bedraagt ongeveer 1.400 kilometer primaire kering¹³.

Zandsuppleties blijven het fundament onder de kustveiligheid. Bij toenemende zeespiegelstijging neemt de zandbehoefte toe¹⁴. Het ministerie van IenW voorziet op termijn een mogelijk tekort aan winbaar zand. Dit wordt onderzocht. De bevindingen krijgen een plek in het nieuwe programma Noordzee. Het is voor Nederland van groot belang dat er voldoende zand is en blijft.

6.3 Vooruitblik

We gaan door op de ingezette koers. De invulling daarvan verloopt via de daarvoor ingerichte programma's: met name het HWBP, het uitvoeringsprogramma Kustlijnzorg, het Programma Noordzee en het Nationaal Water Programma (NWP).

Hoewel het bestaande beleid houdbaar blijft, nemen de onzekerheden op de langere termijn toe. Adaptief deltamanagement blijft het uitgangspunt: het stap voor stap versterken van het systeem, het openhouden van verschillende handelingsperspectieven en het voorbereiden van keuzes voor de lange termijn. De vraag zal zich steeds vaker opdringen in hoeverre de lange termijn, na 2100 of zelfs 2200, gevolgen heeft voor de huidige strategie. Uit het Kennisprogramma Zeespiegelstijging blijkt dat het technisch mogelijk is om, ook bij een sterke mate van zeespiegelstijging, de huidige strategie voor waterveiligheid voort te zetten¹⁵. Mits wordt voldaan aan de

¹¹ Kamerbrief, IENW/BSK-2026/6018

¹² Tweede Kamer, vergaderjaar 2025–2026, 32 698, nr. 94

¹³ Jaarbericht | Hoogwaterbeschermingsprogramma

¹⁴ Eindrapport fase 1 Zandige kust: Sedimentbehoefte Nederlands kustsysteem | Deltaprogramma

¹⁵ Eindrapport Kennisprogramma Zeespiegelstijging: “Zeespiegelstijging en Nederland: hoe houden we het veilig en leefbaar?” Juni 2026.

randvoorwaarden voor tijdige realisatie. Tegelijkertijd laat het kennisprogramma zien dat er verschillende oplossingsrichtingen denkbaar zijn om Nederland veilig en leefbaar te houden, met combinaties van bouwstenen uit de denkrichtingen Beschermen, Meebewegen, Meegroeien en Zeewaarts.

Vanuit waterveiligheidsperspectief biedt de huidige aanpak met primaire waterkeringen en open-afsluitbare stormvloedkeringen een robuuste en kostenefficiënte basis. De keuze voor toekomstige richtingen is niet uitsluitend technisch, maar ook ruimtelijk, economisch, ecologisch en maatschappelijk van aard. Het kan ook anders, tegen vergelijkbare kosten en even veilig. Wel zijn maatregelpakketten in het verlengde van de huidige aanpak minder ingrijpend dan andere alternatieve lange termijn opties¹⁶. De onzekerheid over de toekomstige zeespiegelstijging is nog groot en een goede keuze vereist meer inzicht, onder meer in regio-specifieke combinaties van Beschermen, Meebewegen, Meegroeien en Zeewaarts.

De tijdlijnen en keuzemomenten uit het kennisprogramma laten zien wanneer besluiten nodig zijn als wordt voortgebouwd op de huidige aanpak. Omdat grote systeemkeuzes een lange voorbereiding en uitvoering vragen, is het belangrijk om nu al mogelijke toekomstige richtingen voor de delta te verkennen. Een samenhangende visie op de toekomstige inrichting van Nederland kan helpen om investeringen, kennisontwikkeling en ruimtelijke keuzes tijdig en doelgericht vorm te geven, met oog voor regionale verschillen en maatschappelijke effecten.

Het Deltaprogramma Waterveiligheid haalt signalen op binnen de regio's en andere deelprogramma's over de uitwerking van het huidige beleid en adviseert daaruit over de samenhang, voortgang en prioritering van te maken keuzes, waaronder:

- vervanging en toekomst van de stormvloedkeringen;
- samenhang tussen zeespiegelstijging, rivierafvoeren en ruimtelijke ontwikkeling;
- mogelijke alternatieve beschermingsstrategieën.

¹⁶ Rapport Rijkswaterstaat "[Nederland en de zeespiegelstijging. De gevolgen voor waterveiligheid en zoetwater.](#)" Februari 2026.

Nederland is een laaggelegen land met veel water. Het nationaal Deltaprogramma beschermt Nederland tegen overstromingen, zorgt voor voldoende zoetwater en draagt bij aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting. Op de website van het nationaal Deltaprogramma staat meer informatie over het werk aan onze delta.

Het nationaal Deltaprogramma is een samenwerkingsverband tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Ook kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, burgers en bedrijven denken actief mee.

www.deltaprogramma.nl